

ACC. N:R M. 11189: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N.M.
FRÅGELISTA 67 / UPPLAGA 2 /

SÄGNER OM SVENSKA KUNGAR.

Det berättas om att när Kung Karl den 15. en gång var ute på sin ariksgata och då skulle tagit en på en gästgivaregård öfver ratten, skulle han när han gick och lade sig i rummet
sitt läst sina kläder på en stol och bland annat glömt att ta sin klocka ur kläderna när då upppassarskan om morgonen kom in till konungen för att servera honom hans måltid fick hon höra klocka ticka i hans kläder men kunde inte se ut vad det kunde vara utan trodde att det kunde vara en råttis som var inkommen i rummet och gnagde på kungens kläder varför hon genast sprungrit ut och hämtat ett vedträ och med detta smällde till där hon hörde det tickande ljudet. Konungen blev helt bestört när han fick se vad som händeman skulle fått dessutom ett bestyr med flickan, hon skulle nämligen ha svignat, men kungen skulle då tröstat flickan med att han var kungen så han hade råd att köpa sig en ny klocka när han kom hem till Stockholm.

Vidare berättas att när Kung Karl den 11. en gång var ute och reata och kom till en gästgivaregård för att övernatta, han skulle nämligen ha tidit ganska långt och var ganska trött, befans det att kronofogden med hela sin svit var på gästgivaregården, och att alla rum därigenom voro upptagna, kungen som vid det tillfället red

ACC. N:R M. 11189: 2.

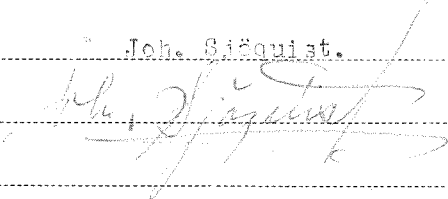
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Civilklädd lyckades ändå få ett litet rum att logera på, men för övrigt skulle allt stå till kronofogdens disposition såväl folk som hästar mat samt upppassning, varför inget sådant kunde lämnas till kungen på den gästgivaregården. På morgonen reste kungen vidare, men när han var kommen hem till Stockholm sände han ett brev till kronofogden med orrier om att kunde inte han uppträda som en vanlig människa, lugde han inte till kronofogde utan var häst att han fick avsked från detta ämbete och det berättas att han även blev avsatt från sitt kronofogdekall.

Detta berättar f. d. godsägare Karl Nykvist född 1879 numera bosatt i Kärrastubba Hultsjö.

Lönåsa Hultsjö i augusti 1949

Joh. Sjögquist.

ACC. N:R M. 11189:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ÄMNE: SAGOR OCH SÄGNER.

L U F. 23.

I denna fråga har jag inte så mycket att ge upplysning om, ty de gamla berättarna
äro nästan alla utdöda.

Om lommen har jag hört berättas om att när vår Herre skapade honom skulle han ha
glömt att ge honom fötter, och erindrade sig detta föret när lommen skulle flyga
iväg, och skulle då som hastigast skapat till ett par fötter, och skulle sedan kastat
dem efter lommen, och på detta sätt skulle det ha kommit till att lommen fått sina
fötter så långt i bakändan.

Varför haren har kluven överläpp skulle enligt sägnen bero på att haren skulle
vid något tillfälle ha skrattat åt något annat djur så hårt att han klöv munnen
i kors, och att han sedan inte kunde få munnen rätt i gen.

Att asplövet skälver skulle enligt sägnen bero på att kristi kors var tillverkat
av aspträ, och skulle denom kristi svära lidande på detta kors, samt att just när
kristus gav upp andan skulle då själva korset komma i skakning, och skulle detta
bero på att asplövet sedan dess därigenom så lätt komma i dallring.

Vidare berättas sägnen att varför bondbönan har en svart rand omkring sig, skul-
le bero på att bönan en gång skulle krypa över en spång som gick över en bäck,
på vilken ett varmt kol efter någon som hade svedjat vid jor låg på spången, kom

ACC. NR M. 11189: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bönan för nära detta kol och blivit bränd samt ramlat i bäcken, när hon sedan kom upp

hade hon den mörka randen om sig vilken alltsedan funnits på bondbönan.

Lönåsa i augusti 1949

Joh. Sjögvist.

ACC. NR M. 11189: 57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ÄMNE: SPEL MED STICKOR.

L U F 69.

Spel med trästickor förekom mycket ofta i min barndom på 1880 talet, och dessa spel voro förfärdigade av tunna trästickor av omkring 10 centimeters längd, och omkring $\frac{1}{2}$ centimeters bredd. Det första spel som jag minns fick jag jämte mina sväskon av min farfar som då bodde i Knutstorp Bäckaby socken, och hette Johannes Karlsson, och han tillverkade detta spel när han var hemma hos oss på besök. Spelet bestod av 1 kung, en drottning, en knekt, samt ett femtiotal stickor. Kungen täljdes med någon fason i varje ända, med någon utsvängning på mitten av stickan. Drottningen fasonerades till ett rundt kiot i varje ända, medan knekten hade enlast en trubbig spets i varje ända, med någon liten insvängning på mitten av stickan. De övriga stickorna voro lika breda uppifrån och ned, med något ovala ändar. Till spelreglerna hörde först och främst spridningen, vilken tillgick så att man med den ena handen tog stickabuntan och stödde nedre ändarna mot bordkanten och kramade ihop buntens ganska hårt varefter han hastigt släppte stickorna varigenom dessa spredos åt alla håll, den som spridda fick så söka få tag i en lös sticka och så med den försöka plocka till sig så många stickor som var möjligt utan att röra någon av de andra stickorna på minsta sätt, så fort någon annan sticka rördes eller skakades i högen

ACC. NR M. 11189:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fick han sluta, och nästa spelare fick ta vid och så fick han hålla på tills han rörde en sticka, och att inte några andra stickor annat än den som skulle plockas rördes kontrollerades ganska noga av medspelarna. När så alla stickorna voro upplökade räknade man vem som hade lyckats plocka de mästa stickorna, och den som då hade de flesta stickorna hade då vunnit spelet, och den fick som regel sprida och börja nästa spel också. Det fordrades en ganska stor konst att sprida stickorna, ty ju mera stickorna blevo spridda desto lättare var det att plocka till sig stickor utan att man riskerade att röra de andra, men det användes också knep bland de spelande ty när den första som plockade hade plockat upp så många av de lättaste stickorna var det inte gött för den nästa att plocka till sig så många, men det var så att när de medspelande under sin kontroll såg att den som plockade råkade röra vid en obändig sticka skreko de alltid till varför den som då plockade i regeln blev litet kvickrädd så att han därigenom spridde återstoden av stickorna åt nästa spelare. Till detta spel kunde flera spelare deltaga. Var det så att alla stickorna råkade bli upplökade innan någon av de spelande hade fått plocka i den första omgången, fick den som var i tur att plocka då sprida och börja plocka, så hölls på till alla i spellaget hade plockat en omgång varefter stickorna räknades för att då se vem som hade de mästa stickorna.

*Kunnat användas
i någon mån
som på ett
point? Bel
hade för öv-
rigt ärendes
andri ptis-
teorin.*

ACC. NR M. 11189:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ofta förekom att någon vävsked flockades sönder och tänderna till en sådan användes till Stickspele, och det förekom ofta att tändstickor användes, det förre såg jag i min barndom användas av barnen till en soldat som hette Elman och var bo- satt i Biskopsberg Dulstjöö. I detta stickspele deltog ofta både gamla och yngre. Något gammalt stickspele finns tyvärr inte, utan det spel som vi hade när jag var barn, det vill säga sådant som min farfar gjorde är för länge sedan bortkommet och inte själv har jag tillverkat något spel, och inte har det varit någon på min trakt som mig veterligt tillverkat några stickspele, fast detta spel förekom ganska allmänt både bland fattiga och rika på min trakt i slutet av 1800 talet. Men hur gammalt det är eller från vilket datum det kan föreskriva sig kan jag ej ge någon upplysning om. Men efter som min farfar kunde tillverka sådana spel, kan man därigenom dra den slutsatsen att spelet spelades på hans barndomstid eller rättare i början av 1800 talet, ty han var född omkring 1820.

Omkring 1930 infördes en sorts stickspele vilket utsläpptes av Tidningen Vecko- Revyn och troligen tillverkat i Amerika och kallades för "Picky Pinns" eller plocka pinnspelet. Detta spel bestod av 20 centimeter långa smala pinnar, och var gradat i olika poäng för olika pinnar, bland dessa var en svart gällande för 50 poäng 5 styck blå varje pinne gällande för 30 Poäng, 5 styck gröna varje pinne gällde 25

ACC. N:R M. 11189:8,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

poäng, 15 styck röda och 15 styck gula vardera gällande för respektive 20 och 10
poäng vardera, detta spel köptes vanligen i tobaks och pappersaffärer, och kostade
omkring 2 kronor, men många tillverkade sådana spel även hemma av litet händiga per-
soner. Spelreglarna för detta spel var ungefär detsamma som för stickspalat, med
spridning och plackning, fast detta spel räknades ju i poäng, så att den som hade
de högsta poängen vann spalat. Detta spel bestod av 41 runda pinner.
Att det skulle funnits tillskurna eller svarvade benpiäsar till något spel har
däremot inte hört något berättasom.

Lönåsa Hultsjö i augusti 1949

Joh. Sjööqvist.

